

EEN DIJK MET WIELEN?

Als je met een beetje fantasie naar de kaart van Noord-Holland kijkt, zie je daar West-Friesland liggen als een soort eiland, omringd door een dijk: de Westfriese Omringdijk. Nu weet je vast wel dat dijken worden aangelegd om water tegen te houden. Maar de Westfriese Omringdijk slingert vaak kilometers door het land zonder dat er water in de buurt is! Om te weten hoe dat komt, moeten we honderden jaren terug in de tijd.

In de twaalfde eeuw was Noord-Holland een gebied met moerassen, meertjes, kreken en zandige eilanden. De mensen die er woonden, waren niet bang voor water en werkten hard om in dit moeilijke terrein te overleven. Ze bouwden kleine boerderijen en werkten op akkertjes. Deze akkers bleven droog door er slootjes omheen te graven. Ze hadden niet in de gaten dat door het droogvallen van hun land de bodem 'inzakte'. Eerst had het op de onderkant van een soepbord geleken; nu ging het steeds meer lijken op een omgekeerd bord. Het land kwam steeds lager te

liggen tussen het water eromheen. Hierdoor sloegen bij zware stormen de golven gemakkelijk grote stukken land weg en steeds vaker waren er overstromingen. De problemen werden steeds groter. Toch wilden de bewoners het gebied niet verlaten. Ze bedachten hoe ze hun land beter konden beschermen. Ze bouwden hun huizen op terpen en legden daartussen dijken aan.

Er bestaat een oud en plechtig document dat ongeveer in het jaar 1250 is gemaakt. Daarin wordt geschreven over een ring van dijken die was aangelegd om de mensen van West-Friesland te beschermen: de Westfriese Omringdijk. Deze brief is het eerste bewijs dat in die tijd de Omringdijk dus al bestond. Men had daarvoor allerlei kleinere dijken aan elkaar vastgemaakt. Zo ontstond één lange dijk van maar liefst 150 kilometer of misschien wel langer.

Veilig was het toen zeker nog niet binnen die dijk. Er waren meren die na iedere storm weer groter werden. De dijk zelf had bovendien altijd wel ergens een zwakke plek waar hij gemakkelijk kon doorbreken. Als dat gebeurde, was het iedere keer weer een ramp. Het water barstte met enorm geweld door een gat. Dat veroorzaakte daarachter enorme schade en maakte veel slachtoffers.

"Ja op Huyzen, Daken en Hooibergen quamen er dikwijls 10 à 20 mensen, kout, nat en naakt. Dat was erbarmelijk om aan te zien. Hier kwam er één bij den Dijk opgeklimmen, daar gints lagen andere, die stijf van kouw en door schrik genepen geeneens het benul hadden om bij den Dijk op te klouteren. Hier lagen doode mensen, gints lagen doode Paarden, Koejen, Schaapen, Haanen, Hennen en allerleye doode lijken van Menschen en Vee. Men hoorde by Dagh en by Nagt bijna niet anders dan het geklep der Klocken en het slaen der Trommelen." [Bron: Kroniek van Medemblik 1725]

In de loop van honderden jaren is er veel veranderd. Meren zijn drooggelegd en de dijken zijn hoger geworden en steviger. In de vorige eeuw is de onstuimige Zuiderzee afgesloten met de Afsluitdijk. De Zuiderzee is toen IJsselmeer geworden. De bewoners van het gebied binnen de Omringdijk hoefden zich niet meer dagelijks zorgen te maken over hun veiligheid. Ze zouden bijna vergeten wat hun voorouders allemaal hebben meegemaakt en klaargespeeld...

De wielen van de dijk

Het kan best spannend zijn om eens goed om je heen te kijken en te zoeken naar sporen van een andere tijd. Ook de tijd laat littekens achter, zoals de Westfriese Omringdijk laat zien. Elke hoek en elke bocht kan het verborgen verhaal zijn van een doorbraak of een overstroming. Op verschillende plaatsen langs de Omringdijk zijn nog steeds kleine meertjes te zien die bij een doorbraak zijn ontstaan. De dijk brak en het water stortte zich met zoveel kracht door de opening dat er een diepe

kom ontstond. Zo'n holte was te diep om weer te worden dichtgegooid. Er werd een nieuwe dijk omheen gelegd en een meertje, ook wel een 'wiel' genoemd, bleef achter. En zo ontstond een dijk met wielen.

Opdracht:

Kijk eens of er bij jou in de buurt ook sporen zijn uit een andere tijd. Sporen in het landschap of bijvoorbeeld straatnamen die te maken hebben met vroeger. Maak er een foto van en vertel er een verhaal van vroeger bij. Misschien kun je er zelfs ook een oud stukje tekst bij bedenken!

Meer informatie kunnen jullie vinden op de OmringdaikSait: www.omringdijk.nl